

บันทึกผลการประชุมเวทีการมีส่วนร่วมและประชาสัมพันธ์
โครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
เวทีที่ 19 ณ ศาลาอเนกประสงค์บ้านบางหัก อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา
วันพุธที่ 12 พฤษภาคม 2547
ผู้เข้าร่วมประชุม 72 คน

อาจารย์จรรยา หยุทอง

ในฐานะรับผิดชอบการประชุมประชาสัมพันธ์โครงการฯ ซึ่งเจตนาของการจัดเวทีจัดทำแผนแม่บทฯ ในพื้นที่บางหัก ว่าเป็นการจัดต่อเนื่องจากในรอบแรก 10 เวที ครั้งนี้เป็นรอบสอง โดยพื้นที่บางหักจะเน้นในประเด็นปัญหาของคลองอู่ตะเภา ทั้งนี้มีเป้าหมาย คือ (1) ต้องการฟื้นฟูทะเลสาบสงขลาให้กลับมาเหมือนเดิมมากที่สุด (2) เน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (3) เป็นแผนที่มีการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (4) มีการพัฒนาที่ยั่งยืน มีสื่อในการประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อข้อมูลให้กระจายไปถึงพี่น้องประชาชนมากที่สุด เช่น แผ่นพับ จดหมายข่าว เว็บไซต์ หนังสือพิมพ์โฟกัสภาคใต้ กัทเฮาต์ และมีการถ่ายทอดสดทางวิทยุ สวท. (สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดสงขลา) และสถานีวิทยุ มอ. FM. 88.0 MHz

ในช่วงเดียวกันนี้ จะมีคณะทำงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในพื้นที่อีกหลายหน่วยงาน จึงอยากชี้แจงให้พี่น้องเข้าใจเพื่อไม่ให้เกิดความสับสน

อาจารย์อารี รังสิโยภักดิ์

กล่าวขอบคุณพี่น้องที่มาร่วมเวที และชี้แจงถึงข้อดีของรัฐธรรมนูญใหม่ที่เปิดโอกาสให้พี่น้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ เพราะฉะนั้นการทำแผนแม่บทฯ ครั้งนี้ จึงต้องการให้พี่น้องประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาให้มากที่สุด

ทั้งนี้เรามีประชากรรอบลุ่มน้ำทะเลสาบอยู่ประมาณ 1.6 ล้านคน และรัฐบาลเปิดโอกาสให้พี่น้องได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เป็นโครงการแรกก็ว่าได้

หลังจากทีมงานได้ลงพื้นที่ 10 เวที นำมารวมกับข้อมูลของนักวิชาการ กำหนดเป็นแผน ทั้งนี้มีกรอบการทำงานในช่วงแรก 9 เรื่อง หลังจากจัดเวทีรอบแรก 10 เวที มีข้อเสนอของพี่น้องมากมาย ทีมงานได้เพิ่มเติมวาระของทะเลสาบเป็น 19 เรื่อง คือ (1) เรื่องการศึกษา ที่ได้มีข้อเสนอจากพี่น้องเพิ่มเติมเข้ามา (2) เรื่องการบริหารจัดการที่เป็นตัวแทนของคนในลุ่มน้ำทะเลสาบเข้าไปดูแล (3) การสร้างจิตสำนึก (4) ปัญหาป่าต้นน้ำ (5) ป่าชายเลน ป่าพรุ พื้นที่ชุ่มน้ำ (6) มลพิษน้ำเสีย (7) มลพิษขยะมูลฝอย (8) การขาดแคลนน้ำ (9) การควบคุมปัญหาน้ำท่วมและการระบายน้ำ (10) การขาดการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ (11) การใช้ดินทั่วไป (12) การใช้ดินพื้นที่ป่าต้นน้ำ (13) การใช้ที่ดินพื้นที่สวนยาง (14) ทรัพยากรประมงเสื่อมโทรม (15) การมีเครื่องมือประมงประจำที่มากเกินไป (16) การ

ใช้เครื่องมือ/วิธีการประมงที่ทำลายล้าง (17) การกระจุกตัวของ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่ (18) การอนุรักษ์พันธุ์ปลา การใช้ประโยชน์จากศิลปวัฒนธรรม โบราณคดี และภูมิปัญญาชาวบ้าน (19) การส่งเสริมบริหารจัดการ การท่องเที่ยว

เอกสารที่คณะศึกษาได้จัดร่างเป็นต้นร่างแผนแม่บทฯ ในเบื้องต้นได้กำหนดแผนออกมาเป็น 4 แผน คือ (1) แผนหยุด หยุดปัญหาวิกฤตต่างๆ ที่เกิดขึ้นในบางเรื่องก่อน เช่นหยุดทำลายป่าต้นน้ำ ป่าพรุ หยุดการปล่อยน้ำเสีย ทุกประเภทลงทะเลสาบ หยุดทำพื้นที่น้ำกึ่งนอกเขตที่ตกลงไว้ หยุดใช้เครื่องมือประมงผิดกฎหมาย เมื่อหยุดปัญหา วิกฤตได้แล้วก็เริ่มแผน (2) แผนฟื้นฟูหรือบูรณะ เมื่อหยุดอาการอันเป็นปัญหาวิกฤตแล้ว เรามีการฟื้นฟูบางเรื่อง เมื่อสามารถฟื้นฟูแล้วก็เริ่มแผนที่ป่า (3) แผนอนุรักษ์ เพื่อการใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด อยู่ในภาวะสมดุล เช่น อนุรักษ์ ป่า การใช้ที่ดิน และ (4) แผนนำไปสู่ความยั่งยืน

ยกตัวอย่างแผนหยุด ปัญหาหลักในเรื่องนี้คือเรื่องน้ำ หากเราต้องการให้คนในพื้นที่ลุ่มน้ำมีน้ำสะอาดใน การบริโภคและอุปโภค สิ่งที่เราต้องการในอนาคต แหล่งที่ผลิตน้ำอยู่ตรงไหน คือ ป่าต้นน้ำ แล้วทุกวันนี้เกิดอะไร ขึ้น ชาวบ้านบุกรุกป่าปลูกสวนยางไปก็เปอร์เซ็นต์แล้ว สนวกเข้ากับโครงการสวนยางเอื้ออาทรซ้ำเติมอีก แผนแรกคือ หยุด หยุดทำลายป่าต้นน้ำ ให้สภาพป่าฟื้นตัวเหมือนเดิม หยุดได้หรือไม่ แล้วมีมาตรการอะไรบ้าง อยากให้พี่น้องใน พื้นที่ช่วยกันพิจารณาแผนที่จัดร่างมาแล้ว ว่าตรงกับความต้องการที่ได้เสนอความเห็นมาหรือไม่และช่วยเสนอแนะ เพิ่มเติม เพื่อเป็นการวางกรอบการทำงานในอนาคตต่อไป ว่าอะไรควรทำ อะไรทำไม่ได้ อะไรทำได้ จะได้เป็น แผนแม่บทของคนทั้งลุ่มน้ำทะเลสาบอย่างแท้จริง

คุณช่วง สุขวิไล

พูดถึงปัญหาน้ำท่วมและการระบายน้ำ ขอเท้าประวัติกลับไปสักนิดนะครับ ผมเกิดอยู่ริมคลองนี้ โตอยู่ริม คลองนี้ ทำมาหากินมาตลอดชีวิต 60 กว่าปีแล้ว ปกติคลองนี้เป็นแหล่งน้ำอันดับหนึ่งของหาดใหญ่เลย ปัญหาน้ำท่วม จะท่วมจากคลองนี้ ออกท่วมบ้านเรือนใกล้เคียง

เมื่อปี 31 เกิดน้ำท่วมใหญ่ ท่วมไปจากคลองเหมือนกัน แต่พอปี 43 น้ำไม่ได้มาจากคลอง แต่มาจากเขา นี่ คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นดับหนึ่ง ตอนนั้นการแก้ปัญหา น้ำท่วมจากคลองแก้ไขไปแล้ว คือ ขุดคลอง ร.1

ปัญหาน้ำที่มาจากในอนาค คือ น้ำจากเขาปัญหามากกว่าน้ำที่ท่วมจากคลอง น้ำจากเขาจะแรงกว่าน้ำที่มาจากคลองมาก มาเจอเมืองหาดใหญ่ จากซ้ายชนขวา จากขวาชนซ้าย น้ำท่วมเป็นประจำทุกปี ปี 31 พอน้ำคลองแห้ง น้ำก็แห้ง นี่ก็ปัญหาน้ำกัด ขอฟกไว้ด้วย

ประเด็นที่ 2 คลองอยู่ตะลุมมีน้ำเหลือน้อย เพราะน้ำต้นน้ำมีน้อย น้ำแห้ง อาศัยน้ำจากคลองต้นน้ำไม่กี่แห่ง ไม่พอครับ พอน้ำแห้งปัญหาที่ตามมาคือน้ำเสีย คนที่ทำน้ำเสียผมไม่พูดให้เขารับผิดชอบกันเอง แต่เราก็มีส่วนร่วมใน การทำให้น้ำเสีย คนที่รับผิดชอบที่รับอยู่แล้วก็ต้องคิดแก้ไข ผลที่ตามมาคือ น้ำคลองแห้ง น้ำในทะเลสาบซึ่งเป็นน้ำ เติมมีปริมาณมากกว่าหนูขึ้นมา เมื่อปี 31 น้ำเต็มมาถึงหาดใหญ่ ประสาสูบน้ำเต็มเข้าไปกรองเข้าไปในบ้าน คนดำ กันทั้งเมือง อันนี้คือปัญหาที่ตามมาข้อนี้ก็ต้องคิดครับ

น้ำไหลทั้งปี น้ำฝนไม่ต้องห่วง เพียงแต่หน้าแล้งต้องระวังนะครับ

ข้อ 3 ที่ท่านว่าให้หยุด ผมเสนอให้หยุดอยู่ข้อหนึ่งคือ หยุดทิ้งพลาสติกทั้งหลาย เวลาน้ำท่วม นั่งเรือไปใน คลองไปทะเลสาบ ริมคลองมีกอไม้ยู่ชนิดหนึ่ง บ้านเราเรียกว่าไผ่หนาม มีหนามเต็มทั้งคันเลย พอหลังจากน้ำลด

ท่านไปดูได้ต่อไม่ไปดูไม่เห็น ชาวไปหมคมี่แต่พลาสติก ไอ้ที่ลอยก็ลอยไป ที่จมอยู่ได้น้ำก็มีอีกมาก เพราะฉะนั้นต้องหยุดให้ได้ มีอยู่วันหนึ่งผมไปตกปลา พอสักพักดึงขึ้นมา แปลกใจว่าปลาอะไรหนัก ดึงไม่ขึ้น ปรากฏว่าที่ติดเบ็ดมาเป็นถุงพลาสติก นี่ละครับ

ในปัญหานี้ต้องทำหลักสูตรท้องถิ่น ปลุกฝังเด็ก ทำหลักสูตรเข้าสู่โรงเรียน รมรรงค์ ชาวบ้านก็ได้ ปลุกฝังเหมือนกับช่วงเลือกตั้ง ให้เด็กไปช่วยพูดต่อ

ส่วนที่ผมจะคุยสุดท้ายก็คือ เรื่องของทะเลสาบที่เราจะพัฒนาอยู่นี้ ผมยังเห็นไม่ชัดเจน ความคิดเห็นของผม น่าจะทำถนนรอบคลองเรียน ดินผมหายไปเพราะทำถนนไปมาก ผมไม่ห้าม แต่ต้องทำให้ตลอด บุกรุกไม่ได้ถ้ามีถนน จากนั้นไป 30 เมตร ทำถนนกันไว้

คลองนี้เมื่อก่อนน้ำไม่ท่วม แต่บางแห่งทำถนนอยู่ใกล้คลอง ทำถนนสูง บ้านชาวบ้านริมคลองบางบ้านทำคู เมื่อก่อนน้ำไม่เคยท่วม แต่เดี๋ยวนี้พอน้ำใหญ่มาท่วมถึงเอวถึงคอ เพราะอะไรครับ เพราะเป็นดินสูงติดถนน น้ำออกทุ่งไม่ได้ก็เรียบร้อย น้ำท่วมบ้านคนอยู่ริมคลอง เมื่อก่อนผมเดินริมคลองตลอดเลย ชาวบ้านเขาเดินริมคลองเพื่อไม่ให้ไปรบกวนบ้านเขา

การแก้ปัญหาหน้าท่วมของหาดใหญ่ คีร์ครับ ผมเห็นด้วยครับที่ขุดคลองขึ้นมารองรับปัญหา ดีมากครับ ที่บ้านหาร บางกล้า สาย ร.2 ไปลงบางลึก แต่ว่าดังที่ผมพูดไปแล้ว ให้ระวังน้ำที่มาจากที่อื่น และระวังน้ำทะเลที่จะหนุนเข้ามาในช่วงหน้าแล้ง

คุณประพันธ์ หนูสวัสดิ์

สวัสดิ์ครับ บ้านผมอยู่ปากอ่ ดิดทะเลสาบ เขาวิเคราะห์ว่าปลาแฉนี้อร่อยที่สุด ไม่อร่อยธรรมดา เขาวิเคราะห์ว่าปลาที่นี่ไม่ว่าปลาชีดัง ปลาบ่อ ปลากระพง

ครับผมดีใจมาก ที่ได้มาร่วมแสดงความคิดเห็นเรื่องการพัฒนาทะเลสาบ

ขอสรุปสั้นๆ ว่าจุดแรกที่ยกมาเสนอ คือ ว่าทำอย่างไรให้คนรู้จักทะเลสาบสงขลา ผมต่อว่าพาทูลไปด้วย โดยอาจจะมึบริษัททัวร์ วึ่งในทะเลสาบ วึ่งให้รอบ เหมือนผมอยู่แค่ปากอ่ยังไม่รู้จักทะเลสาบดีพอ เพราะฉะนั้นจึงไม่สามารถรักทะเลสาบสงขลาได้เท่าที่ควร เพราะยังไม่รู้จัก แต่หากว่าได้ไปสัมผัสจริงๆ ไปเห็นทั่วทั้งทะเลสาบ ตอนบน ตอนกลาง ตอนล่าง ถ้าเป็นเรือทัวร์ ออกจากสงขลาไปมีจุดแวะพักที่เกาะข่อ ชื่อของเกาะข่อ แวะที่ปากอ่ซื้อปลาแห้ง ปลาเค็ม ปลาบ่อ ไปเกาะนางคำ ไปเกาะใหญ่ เข้าปากพะยูน เวียนไปวันเดียวแล้วกลับ จะทำให้คนรู้จักทะเลสาบมากขึ้น ทำให้เกิดความเห่นหวง คนส่วนมากที่ไม่รักไม่หวงทะเลสาบสงขลาเพราะว่าไม่เคยได้สัมผัส ผมว่านี่เป็นก็เพราะทะเลสาบสงขลาี้แหละ อยากจะเสนอตรงนี้ ไม่ใช่แค่ให้คนรอบทะเลสาบเท่านั้นแต่คนจากที่อื่นด้วย มาจากอีสาน ภาคเหนือด้วย

ประการที่ 2 การแก้ปัญหาเรื่องน้ำ ผมว่าทำอย่างไรให้น้ำไหล ถ้าน้ำไหลอยู่ตลอดเวลาจะให้น้ำสะอาด เมื่อก่อนถ้าน้ำเต็มไม่ไหลขึ้นไปข้างบนน้ำจืดก็ไหลลงมาข้างล่าง จะทำให้ชาวประมงจับปลาได้ น้ำนิ่งจะไม่ค่อยได้ปลา เพราะฉะนั้นมีปัญหาก็ทำให้ทะเลสาบสงขลา น้ำนิ่งไปผมวิเคราะห์ตามประสาผมว่าเป็นเพราะถนนเอเชีย เพราะว่าเมื่อก่อนน้ำจากเทือกเขาพาทูลลงมาไม่มีถนนขวาง พอฝนตกลงมามากๆ น้ำจากพาทูลไหลลงทะเลสาบตรงๆ ผลักเอาขยะต่างๆ จากทะเลสาบตอนกลางไปหมด มันจะล้างแล้วจะสะอาด น้ำไหลเชี่ยว เศษขยะจะถูกผลักออกเกาะหนู

เกาะหมวกหมดเลย ทุกวันนี้มันจะชะลอไม่ไหลแรง ถนนจะกักน้ำไว้ ทำให้บริเวณแถวทิศตะวันตกของถนนเอเชีย น้ำท่วม น้ำคั่ง น้ำไหลช้าลง การผลักดันสิ่งโสโครกออกจากทะเลสาบทำได้น้อยลง

การปลูกฝังหลักสูตร เราอาจจะนำเด็กลงเรือไปท่องเที่ยวทะเลสาบเป็นจุดๆ มีวิทยากรที่มีความรู้มาเล่าประวัติ เด็กจะได้รับความรู้มาก แต่ละโรงเรียนน่าจะทำลักษณะนี้ ผมอยากจะเสริมอีกนิด ว่าอยากจะเห็นการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ อยากเห็นเรือออร์ซ เรือท่องเที่ยวเป็นร้อยๆ ลำวิ่งในทะเลสาบ

คุณสุนทร นาคประดิษฐ์

สวัสดีครับ ผมรู้สึกชื่นชม ในแผนหยุดผมอยากจะเสนอข้อหนึ่งว่า หยุดชุดควบคู่กัน อยากฝากว่าการขุดบ่อลูกรังที่เอาไปถมถนน บางแห่งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ บางแห่งมีไม้มีค่า และที่ร้ายสุด น้ำจะเซาะลูกรังไปทำลายบ้าน

เรื่องที่ 1 การใช้ที่ดิน แผนเพื่อความยั่งยืน ผมเป็นคนที่มีปัญหากับสวนยางมาตลอด เรื่องข้างเป็นเรื่องที่ทำให้ความรำคาญให้คนบางกลุ่ม แต่สร้างความยุ่งยากให้คนได้ ท่านสังเกตได้ว่าคนตัดยางไม่มีใครรวมสักคน ยิ่งตัดยิ่งจนแล้วสิ่งที่ตามมา ยางได้ทำลายวัฒนธรรมของภาคใต้ที่เดิมวัฒนธรรมภาคใต้คือทำนา ทำงานเฉพาะกลางวัน ไม่ทำกลางคืน แต่ปัจจุบันทำกลางคืนถึงเที่ยงวัน ตัดยาง คนที่ทำเช่นนี้ ติดต่อกันไปสักกระยะหนึ่ง สุขภาพจะแย่ ตัวเหลือง หน้าซีด แล้วก็โรคกระเพาะ ตีคาแฟ ใจ ค่อยพัฒนา หัวค้ำก้นนอนแล้ว ตื่นเที่ยงคืน ทำงานถึงเที่ยงวัน เป็นวัฏจักรแบบนี้ หมุนเวียนไป คนตัดยางแล้วทำอย่างอื่นไม่ได้เลย สิ่งที่น่ากลัวที่สุดคือวัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณีถูกทำลาย ตอนนี้เป็นวัฒนธรรมยางไปทั่วปักษ์ใต้แล้วโนรา หนังตะลุงเล่นไม่มีใครดู ศิลปะประจำถิ่น หมดเลย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มคนตัดยางไม่มีเลย รายจ่ายมากกว่ารายได้ ผมถามว่าทุกวันนี้ได้เท่าไร ผมเค็ๆ เมื่อ 60 ปี ยางโลละ 10 บาท ข้าวสารถึงละไม่กี่บาท คนตัดยางวันนี้ 50-60 โล แต่รายจ่ายเท่าไร พาลูกไม่รอด ขายเป็นวาระซ่อนเร้น คนได้ถูกหลอกลมาตลอด

ผมอยากเสนอว่า ในบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ให้หยุดสงเคราะห์การทำสวนยาง คนตัดยางไม่ได้พัฒนาตัวเอง ตรงนี้ฝากไว้

เรื่องที่ 2 ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นอยู่ข่าขื่อน้ำ รัฐบาลไม่เคยช่วยชาวนา ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอยากเสนอว่าถ้าจะให้รัฐบาลให้ทุนคนปักษ์ใต้สงเคราะห์ไปเลยครับ การทำนา เรื่องนาต้องดูแลเป็นพิเศษ ให้เป็นนโยบายเลยว่ารัฐบาลต้องจ้างให้คนทำนา

เรื่องที่ 3 ภาคใต้เรามีพื้นที่สวยงาม ใช้ประโยชน์ยังไม่คุ้มค่า ปลูกพืชไร่ให้เป็นพืชทางเลือกของปักษ์ใต้

คุณอาวุธ โสภโณวงศ์

การะวะอาจารย์จรูญ อาจารย์อารี ครั้งหนึ่งผมเคยต่อสู้เรื่องเขื่อนน้ำเค็มร่วมกับอาจารย์มอ. ปิดโรงแรมโนราห์กัน คนมากันรอบทะเลสาบ คัดค้านเรื่องการทำเขื่อนน้ำเค็ม แล้วก็เรียกร้องให้เปิดปากกระวะ

ผมจะเสนออีกข้อ ชีวิตผมเกิดในทะเลสาบ โตที่กรุงเทพ ไปมาๆ ที่บ้านท่าเกษร แม่มีนา ทำนามาตลอด สิ่งหนึ่งที่ไม่ใช่ในทะเลสาบสงขลา คือผู้รับผิดชอบโดยตรงต่อทะเลสาบสงขลา ประมง เกษตร เป็นแค่ผู้ส่งเสริม พอมีเรื่องก็โยนกันไปโยนกันมา ต้องมีผู้รับผิดชอบโดยตรง มีเจ้าภาพ ดำเนินการตามกฎหมายรัฐธรรมนูญได้เลย

เรื่องฟื้นฟูการประมง ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เมื่อตะกี้ได้พูดเรื่องน้ำขึ้นลง ผมเคยได้สำรวจไปเรียนรู้จากห้องสมุดว่าทะเลสาบจะใช้ประโยชน์อย่างไร พันธุ์สัตว์น้ำในทะเลสาบตั้งแต่ตอนนอกถึงตอนในมีกว่า 2 พันกว่าชนิด อธิบดินกรมประมงคุณปลอดประสพก็ยืนยันว่าจริง ทุกวันนี้เป็นอย่างไร

จากการศึกษาของผม การขึ้นลงของน้ำเป็นแบบนี้ครับ พันธุ์สัตว์น้ำไม่ได้ขึ้นที่หัวเขาแดง มันมาจากทางปากกระวะ ทั้งหมด 5 ปากกระวะ พอปิดคลองระโนด เมื่อเวลาเปลี่ยนไป การประกอบอาชีพเปลี่ยนไป สุดท้ายไม่ได้ใช้เมื่อเวลาเปลี่ยนไป การประกอบอาชีพของชาวประมงก็เปลี่ยนไป ครั้งหนึ่งผมกลับบ้าน เห็นว่าน้ำเค็มขึ้นมาก ปากพะยูนอยู่กลางทะเลสาบ ทดลองเปิดคลองที่หัวป่าที่เค็มขึ้นน้ำเค็มถึงหัวป่าเลย เหมือนที่อาจารย์อริพูดการพัฒนาเมื่อก่อนมาจากหอคอยช้างครับ ผมนึกถึงลุงอสนี พลจันทร์ พูดยให้ฟัง ร้อยบุปผาบานพร้อมพริก ร้อยสำนักแข่งประชันรัฐบาลไม่ทำเช่นนั้น

น้ำขึ้นน้ำลงในทะเลสาบสงขลา ถ้าหากว่าระดับน้ำในอ่าวไทยกับทะเลสาบไม่เท่ากัน ถ้าระดับน้ำอ่าวไทยสูงจะไหลเข้าปากกระวะ เราเรียกน้ำขึ้น ไหลเขี้ยว สมัยก่อนผักตบชวา เวลานั้นลง ลำปำเวลานั้นลง หาดทรายลอยมองเห็นได้ชัด น้ำจะดูดตะกอนลงไปเป็นอาหารของสัตว์ เวลานั้นสงขลาเข้า น้ำไหลขึ้นมา ไหลมาระโนดนี่คือความเป็นจริงของอุตสาหกรรม มันเกิดขึ้นเอง มาถึงวันนี้ รัฐบาล ผมจะพูดถึงคอร์ปชั่นนะครับ คอร์ปชั่นกันทุกยุคทุกสมัย ชลประทานก็แต่สร้างเขื่อน ไม่คิดว่าจะมีผลกระทบอะไรบ้าง ดีใจว่าวันนี้รัฐบาลให้นักวิชาการมาช่วยดูแลเรื่องทะเลสาบเพราะค่อนข้างซื้อสัตย์ต่อวิชาชีพ น้ำเวลามีการหมุนเวียนในมหาสมุทร มันจะ “เค็ม” ครับ พอมาถึงสงขลา ถ้าดูรายละเอียดจริงๆ มันจะอยู่ที่ระโนด พันธุ์สัตว์น้ำมันจะเข้าทางนั้น สัตว์น้ำเข้าทางนั้น มาโคที่เกาะใหญ่ เกาะสี่ เกาะห้า วันนี้เรายืนอยู่ตรงนี้นะครับ ผมว่าต้องหันหลังไปดูอดีตด้วยเหมือนกันว่าเป็นอย่างไร หันไปแลหลังดูปัจจุบัน

อีกเรื่อง การฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ ไม่มีใครจัดการเรื่องขุดลอกริมที่ปากพะยูนสวนยางผมหล่นมาแล้ว ขางที่ปลูกใหม่ ภูเขาบรรทัดกลายเป็นภูเขาหิน ผมขอเรื่องการท่องเที่ยว ไม่มีใครดูแล จากการศึกษาของผม ทะเลสาบสงขลา มีแห่งเดียวในเอเชียอาคเนย์ แต่ก็เหมือนเพชรที่ไม่ได้รับการเจียรไน

คุณอนันต์ กาญจนสุวรรณ

สวัสดีครับ ท่านอาจารย์อริ อาจารย์จรรย พิงแล้วครับ ผมจะขอพูดภาพรวมให้กำลังใจ คือ เวทีการมีส่วนร่วมฯ ซึ่งท่านมาวันนี้ในฐานะประชาสัมพันธ์โครงการฯ โดยทีมงาน 3 สถาบัน ถามว่าทำไมถึงได้มาช้า หากมาเมื่อ 20 ปี น้ำจะไม่เสีย คลองไม่เน่า ทะเลไม่ตื้น นี่ไม่ทราบว่าจะเพราะอะไร นี่ถ้าว่าน้ำไม่ท่วมหาดใหญ่ ก็ไม่มีทางมา

งบประมาณเป็นสิบล้านตรงนี้ก็ไม่มีทางจริงๆ ไม่จริงครับ เพราะฉะนั้น งบ 16 ล้านน้อยเกินไปครับ เพราะว่างบนี้สร้างความเสียหายให้กับเราไม่รู้สักเท่าใด แต่การที่มาเห็นตรงนี้ไม่เห็นครับ ความจริง ผมถือว่าถ้าเขายกให้เป็นเจ้าที่ เจ้าที่คลองอู่ตะเภา คือ ผมครับ ผมเป็นประธานชมรมคลองอู่ตะเภาคนแรก มาตอนนี้มาเห็นการเคลื่อนไหวของทางอาจารย์ผมประทับใจครับ ให้ร่วมกันทุกฝ่ายนะครับ ให้ถึงชาวบ้านด้วย ดีมาก ที่ผมถามว่าทำไมจึงมองเห็นช้า ผมให้คำตอบได้ว่า เมื่อก่อนคนเมืองคนที่เทศบาลหาดใหญ่ไม่เคียดร้อน เขาจึงไม่เคลื่อนไหวที่จะแก้ปัญหา

มาถึงตอนนี้พอน้ำท่วมหาดใหญ่ขึ้นมา เขาต้องการขอบกั้นดู ความจริงเขาต้องการคลองไปทำดู เพื่อระบายน้ำของเขา

เล้กก็เหมือนกัน ผลสุดท้ายก็ต้องมาแก้ปัญหาทำมาหากิน แต่ความจริง ทั้งเล้กทั้งคลองไม่ได้ผิดอะไร ผม ในฐานะทวดคลองอยู่ตะเภะ ผมกับกำนันตะ ปกตินั้นทวดเล เมื่อ 30 ปีมาแล้วผมเกือบตาย ออกทะเลสาบไป พายุมา ออกทะเลไปไม่มีมือถือ แต่เขามีสวัสดิการของเขา ชุมชนคู่เตามีเรือรักษาความปลอดภัยไปช่วย

มาวันนี้ กลายเป็นผู้ร้ายไปหมดแล้ว คนข้างคลอง ไปปลูกผักบุ้ง ปลูกผักกะเจดทำให้คลองตื้น ผมว่าไม่รู้จริง เพราะว่านี่คือเจ้าคลอง เล้กก็เหมือนกัน ทำมาหากินส่งลูกเรียนดอกเตอร์ไปไม่รู้ก็คนแล้ว ผลสุดท้ายหากเจ้าคลองผิด เจ้าเลผิด ทำไม่สำเร็จ เจ้าคลองเจ้าเลต้องไม่ผิดครับ คนที่หากินเหล่านี้ไม่ผิด แต่ท่านจะอย่างไรที่จะให้มีแผนแม่บทฯ ให้ชัดเจนเลยว่า คนเมืองได้ประโยชน์ คือ ระบายน้ำตรงนี้ คนคลองก็ต้องได้ประโยชน์ที่เขาเคยได้กลับคืนมา คนเล้กก็เหมือนกันครับ ไม่ใช่ว่าเขาล่งล้ำเข้ามา 10-15 เมตร ต้องเวนคืน เล็กเถะครับ ต้องให้สมประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย แล้วเขาจะให้ความร่วมมือ ไม่ว่าไทยพุทธและมุสลิม เขาไม่ดื้อแต่ที่ดื้อคือนักวิชาการนั่นแหละครับ

คุณธนวิชัย ฉายกะพันธ์

ขอสวัสดิทำนผู้ดำเนินการ เมื่อตะกียกประเด็นสาเหตุน้ำท่วม ได้พูดกันมาแล้ว หลายคนก็ได้พูดกันมาหลายครั้ง ไม่รู้ว่าที่มาของน้ำจริงหรือไม่มาจากไหน

ผมบ้านอยู่คลองหะ น้ำท่วมเมื่อปี 31 และ 43 ที่ท่วมหนัก ผมย้อนหลังสักนิดนึงครับ เมื่อก่อนผมตอนเด็กๆ ได้รู้ว่าริมคลองนั้นน้ำจะไหลลงมาคลองหะทางถนนกาญจนวนิชหรือทิศตะวันออกของหมู่บ้าน ด้านที่น้ำไหลมาจะมีบ่อนไก่ มีหมู่บ้าน เป็นชุมชนใหญ่ ตั้งแต่เล้กๆ มา น้ำท่วมทุกปี ผมเรียนโรงเรียนคลองหะ เดินตัดน้ำมาทุกปี เมื่อปี 31 น้ำท่วมบ้านทุกที ถึงขอบหน้าต่าง บ้านชั้นเดียว เป็นเรื่องปกติ เมื่อถึงเดือนพฤศจิกายนน้ำท่วมปีเว้นว่างมาหลายปีจนถึงปี 31 น้ำท่วมอีกครั้งหนึ่งสูงถึงระดับอก ประมาณ 1.30 เมตร หลังจากนั้นก็เว้นว่างมา นั่นคือสภาพโดยทั่วไป กระทั่งปี 43 ผมคนหนึ่งเกือบตาย ติดอยู่ต้นไม้ 1 คืน พร้อมบิดาและมารดา ตั้งแต่วันที่ 21 พฤศจิกายนได้เมื่อตอนเช้าของวันที่ 22 น้ำไหลแรงมาก

เรื่องของการป้องกันของนครหาดใหญ่เป็นอย่างไร ผมว่าหาดใหญ่ดีขึ้น แต่ชุมชนที่อยู่รอบๆ อย่างเช่นคลองหะจะเป็นที่รับน้ำ โปรดติดตามตอนต่อไป ปีต่อไป ไป ตรงนั้นจะรับน้ำจากควนจง หลังโรงงานโซดิวิฒน์ลงมาทางนั้นหมด ทางโรงเรียนทวิรัตน์ เข้าคลองหะตลอด การป้องกันตรงนี้ผมนั่งหัวเราะอยู่ในใจเหมือนกันว่าจะสร้างความเดือดร้อนให้แน่นอน ในปีต่อไป ไปคอยดูก็แล้วกันครับ ขับรถไปก็เห็นแล้ว แนวกำแพง ผมคิดว่าถ้าฝนมาทางค่ายคอหงส์ ฝนตกในเมืองหาดใหญ่ 2-3 คืน จะเป็นอย่างไร

ย้อนกลับไปสักนิด ผมขับรถมาหาดใหญ่ มาถึงสามแยกคอหงส์ 10 ธันวาคม ปี 46 ฝนตกหนักในหาดใหญ่ วุ่นวายหรือไม่ครับ

ผมคิดเล่นๆ ว่าหลังปี 43 มีการป้องกันน้ำท่วม ส่งวิศวกร ใครต่อใครลงมาสำรวจ แต่บ้านผมอยู่ในจุดวิกฤต แต่บ้านเราเขาไม่เคยมาถามถึงสภาพความเปลี่ยนแปลง ถ้าคลองเปลี่ยนไปอย่างไร มีการบุกรุกตรงไหนบ้างคนทำโครงการไม่เคยมาเดินสำรวจ พอถึงวันที่ 10 ธันวาคม ผมย้อนกลับไปอีกที ผมพูดไม่ทันไร น้ำก็ท่วมหาดใหญ่ คงตกใจกันแหละ ฝนตกไม่นาน ปริมาณน้ำไม่มาก น้ำก็ล้นถึงหน้าแข้ง หาดใหญ่วุ่นวายกันพอสมควร

เรื่องที่เราได้คุย ย้อนมาถึงเรื่องแก้ปัญหาทะเลสาบ แผนกลยุทธ์เรื่องการส่งเสริมบริหารการท่องเที่ยว ผมมีข้อเสนอว่า เป็นประวัติศาสตร์เป็นภูมิหลังของแต่ละถิ่นแต่ละที่ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการอนุรักษ์ หรือ

โฮมสเตย์ ไม่รู้ว่าผลสำเร็จเป็นอย่างไร อย่างภูเก็ต เดิมนี่สภาพเป็นอย่างไรทุกคนก็เห็นแล้ว เพราะเป็นการท่องเที่ยวแบบเปิด เมื่อมีการท่องเที่ยว ผมคิดสวนทางเลยว่า ถ้าให้มีเรือยอร์ชเหมือนที่มีคนแนะนำ สักวันคงจะมีปัญหาตามมา

ผมว่าถ้าทำอนุรักษ์ มันไม่ไปด้วยกันกับการท่องเที่ยว มันจะนำมาซึ่งความไม่สมดุลไม่ปกติของชุมชนมาแน่นอน ดูตัวอย่างจากภูเก็ต กระบี่ สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปจากการท่องเที่ยว วัฒนธรรมของคนก็เปลี่ยนไป ที่ดินก็เปลี่ยนมือ อยากให้คิดตรงนี้ด้วย

อีกจุดที่ต้องระวัง คือ เกาะลันตา ฝรั่งเศสจะบุกเหมือนกัน เรื่องการท่องเที่ยวผมไม่เห็นด้วยสักเท่าไร เพราะไปกันไม่ได้กับการอนุรักษ์

การแก้ปัญหาด้วยการใช้กฎหมาย กฎหมายบ้านเรามีแต่ว่าไม่ได้รับการปฏิบัติ อะลุ่มอล่วยบ้าง มองไม่เห็นบ้าง การปลูกฝังจิตสำนึกน่าจะทำเริ่มจากโรงเรียน เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของตัวเอง การมีส่วนร่วมตรงนี้อาจให้เป็นแบบหุ้นส่วนมากกว่า

อาจารย์อารี รังสิโยภุญญ์

ขอเรียนชี้แจงตรงนี้ว่า ในมิติการท่องเที่ยว เรามองในมิติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงอนุรักษ์ จุดหมายใหญ่คือ ต้องการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ว่าลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจะมีอะไรดีบ้าง มีแหล่งประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน เช่น ว่าวัดเขียนบางแก้ว เขามือชัยบุรี มาถึงลำปำ คูหาสวรรค์ อยากให้เขารู้มิติเรื่องอดีต ความเป็นอยู่ของมนุษย์ในชุมชน และรักษาสภาพความเป็นอยู่แบบเดิม นี่คือนิติใหม่เรื่องการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเราเห็นผลเสียของมันอยู่แล้ว คนที่เกี่ยวข้องตรงนี้จะรับไปดูแลให้ เราคาดหวังว่านิติใหม่ตรงนี้จะเกิดประโยชน์สูงสุด

คุณธีระวัฒน์ วิไลพงศ์

สวัสดีครับ ผมเป็นเด็กโคกมา เมื่อก่อนคลองอู่ตะเภา เรามาตลาดนัดมาขายมะละกอสุก เป็นความแปลกใหม่ของคนโคกมา

ผมอยากเล่าความรู้สึกบางอย่างให้ฟัง อยากจะพูดถึงคลองกับกู หมายถึง คุระบายน้ำ เมื่อก่อนเราหาปลาในคลองต้องไปริมคลอง เรารู้ว่าปลาจะอยู่ตรงไหน หลบแดดตรงไหน น้ำไหลผ่านคลองจะไปตามธรรมชาติของมันเปรียบกับกู น้ำไหลรวดเร็วไหลแรง ณ วันนี้ผมอยู่ตรงนี้ทุกวันทั้งที่ขับรถผ่านคลองอู่ตะเภา ดูซ้ายดูขวา สิ่งที่เรารู้สึก คือเราไม่ได้ขับรถผ่านคลอง แต่กำลังขับรถผ่านกู คุขนาดใหญ่ ผมเกิดทันเหมือนหลายคน รู้จักคลองดำ คลองหะ คลองเตย คลองเรียน...ทุกวันนี้คลองกลายเป็นคุขนาดใหญ่มากครับ

ในทะเลสาบ ผมคิดว่าน้ำที่ไหลลงทะเลสาบ ควรเป็นน้ำคลอง ไม่ควรเป็นน้ำจากกู ต้องเป็นน้ำจากคลอง ผมเข้าใจว่าเรื่องการแก้ปัญหาหน้าท่วมหาดใหญ่เป็นเรื่องจำเป็น แต่สิ่งที่ผมค่อนข้างกังวล ในยุคที่คอนกรีตนิยม ทุกอย่างใช้คอนกรีตหมด หากเทศบาลทำได้แล้วดี ต่อไปชุมชนอื่นจะเอาไปเป็นตัวอย่าง เพราะฉะนั้นคลองอู่ตะเภาจะกลายเป็นกู ไม่เป็นธรรมชาติ ฟิช ปลาที่อยู่ไม่ได้ หากหาดใหญ่แก้ปัญหาสำเร็จ คลองที่อื่นเป็นแบบนี้ ต่อไปทะเลสาบสงขลาอีก 30 ปี 100 ปีข้างหน้าจะเป็นที่รวมของน้ำจากกู

ที่ผมพูดตรงนี้ ผมมีความเชื่อว่า ผู้นำ การแก้ปัญหาน้ำท่วมเป็นสิ่งจำเป็น แต่คิดแก้ปัญหาน้ำท่วมให้น้ำไหลเร็วอย่างเดียว ต่อไปเป็นเรื่องน่ากลัว การแก้ลักษณะนี้ขาดวิสัยทัศน์ ถ้าเราจะทำให้ค่านิยมฐานการคิดของผู้มีอำนาจเปลี่ยน เราอยู่ในชุมชนเราต้องช่วยกันพูดให้เขาฟัง ผลประโยชน์ต่างๆ มีอยู่มากมาย เราไม่ต้องพูดตรงนี้ ยากให้เราจินตนาการ มีภาพของคลองแบบเดียวกันจริงๆ แล้วการแก้ปัญหาน้ำท่วมไม่จำเป็นต้องออกแบบเช่นนี้

เหมือนกับที่มาตรการของแผนแม่บทฯ ว่าให้วันที่ริมคลอง ให้เป็นที่พักผ่อน เป็นเรื่องดีครับ ถ้าเราช่วยกันสร้างภาพตรงนี้ให้ผู้มีอำนาจคิดเหมือนกันเรา ช่วยกันเสนอภาพที่เราพูดกันวันนี้ เราจะอยู่กันสบายครับ คนคลอง เคารพคนเล คนเลเคารพคนคลอง

คุณรัชชัย ประดิษฐ์ฤกษ์

ผมเป็นหัวหน้าฝ่ายปฏิบัติการระบายน้ำเทศบาลนครหาดใหญ่ วันนี้คงเป็นจำเลย ก่อนอื่นขอชี้แจงข้อมูลเพิ่มเติมครับ ว่าระบบการระบายน้ำของหาดใหญ่เป็นอย่างไร

อยากให้ทราบเรื่องน้ำท่วมปี 31 กับปี 43 ต่างกันอย่างไร ปี 31 น้ำมาจากสะเดา มาเข้าคลองอู่ตะเภา แต่ปี 43 น้ำมาจากทางตะวันออกเขาทอง การระบายน้ำของคลองอู่ตะเภาไม่สามารถรับน้ำตรงนั้นได้ ลักษณะการแก้ปัญหา ผมก็เพิ่งเข้ามา ปัญหาตรงนี้ เนื่องจากหาดใหญ่เติบโตเร็วมาก การแก้ปัญหา ทำอย่างไรไม่ให้เศรษฐกิจเสียหาย การแก้ปัญหาก็เห็น การทำคันกั้นน้ำของคลองอู่ตะเภา เป็นไปเพื่อแก้ปัญหาปี 31 แต่การแก้ปัญหาของปี 43 มีโครงการทำแก้มลิงเก็บน้ำชะลอน้ำ ไม่ให้น้ำเข้าเมือง ทำบึงต่างๆ ที่มีหลายบึงและมีโครงการของกรมชลประทานเสริมอีกด้วย คือ คลอง ร.6 ผันน้ำจากคลองเรียนเข้าคลองหะหมิงให้น้ำจากคลองเรียนมีมากขึ้น น้ำที่ท่วมวันที่ 10 ธันวาคม คือ น้ำจากคลองเรียน

สรุปง่ายๆ ว่า ทั้งปี 31, 43 ไม่ให้น้ำเข้าเมือง เพราะฉะนั้นกรมชลฯ ออกแบบ ไม่ให้น้ำเข้าเมือง เร่งน้ำออกจากคลองเรียน และแบ่งน้ำจากคลองอู่ตะเภา โดยใช้คลอง ร.1 แบ่งน้ำลงทะเลสาบ ส่วนปัญหาที่ว่าน้ำที่มาจากเขาจะมีมากกว่าปี 31 ผู้บริหารชุดใหม่เข้ามาเห็นปัญหาดังนี้ เลยระดมความคิดของหลายฝ่ายหาวิธีแก้ปัญหา ตอนนี้กำลังศึกษาอยู่ร่วมกับ มอ.

คุณอดุลศักดิ์ มูเก็ม

ผมเป็นตัวแทนของพี่น้องเขตเทศบาล และเขตตรงนี้ หัวที่เรากลัวว่ามาจัดเวทีในเมือง กลัวว่าจะไม่มีคนจริงๆ แล้วเลือกสถานที่ได้เหมาะสมแล้ว เพราะว่าพี่น้องบางหักแถวนี้ค่อนข้างจะเข้มแข็งกว่าเพื่อน เพราะว่ามีชมรม มีชุมชนสภาพดั้งเดิม และเป็นชุมชนที่มีรากวัฒนธรรมของคนหาดใหญ่อยู่

ตอนนี้ในชุมชนเองก็มีปัญหาสังคมอยู่หลายเรื่องเข้ามา แต่ผมจะไม่พูดตรงนั้นแต่ผมจะพูดเรื่องการอพยพของพี่น้องในรอบลุ่มทะเลสาบ มาอยู่กันที่หาดใหญ่เรา โดยเฉพาะฝั่งหาดใหญ่ในเรา ไม่ว่าโชคสมาน รัดนอุทิศ มาจากระโนด สทิงพระ หัวไทร ปากพะยูน คงจะสรุปได้เหมือนกับที่เราได้คุยกันว่าการแก้ปัญหาน้ำที่ผ่านมามีผลอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นประมง การทำนา พี่น้องจึงเข้ามาแสวงโชคในเมือง เข้ามาหากประสบความสำเร็จก็ดีไป หากมาแล้วล้มเหลวก็ไม่รู้จะอย่างไร มาลำบากสาหัส เป็นโจรบ้าง วังราว ลักทรัพย์ ปัญหาเกิดขึ้นมากมายในเมือง

พี่น้องจากหัวเขา ปากพะยูน มาที่ไม่มีเงิน มาที่หาบเร่แผงลอย ทอดไก่ โดยวิถีวัฒนธรรมแบบบ้านๆ ที่มีพื้นที่กว้าง ทอดแล้วทิ้งน้ำมันลงคลองคลองข้าง

ฉะนั้นถ้าหวังว่าแผนพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบ ของคณะวิชาการ คงจะมีแผนหยุดอีกแผนนะครับ คือ หยุดการอพยพของคนเข้ามาในเมือง เพราะหาดใหญ่คนอพยพเข้ามาจนไม่มีที่อยู่แล้ว เข้ามาแล้วก็แย่งกันกินแบ่งกันใช้ ผมเห็นปัญหา คือ มาล่าบากในเมือง น่าเวทนา ฉะนั้นการที่จะมีแผนหยุดคนอพยพจากรอบทะเลสาบได้ ก็ฝากให้ช่วยคิด ช่วยเขียนให้ด้วย เขียนให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

พี่น้องคงเห็นนะครับ ว่าเช้าๆ เย็นๆ รถจากควนเนียง ปากจำ มาหาดใหญ่เต็มไปหมด ตอนเย็นก็กลับกันเต็มไปหมด ถ้าในเรื่องของคนทำมาหากินเข้ามาเย็นกลับก็ส่วนหนึ่ง แต่ที่เห็นแปลกๆ ในตอนนี้ คือ การมาเรียนหนังสือของพี่น้องรอบลุ่มน้ำก็มาเรียนในหาดใหญ่ ทำไมโรงเรียนในพื้นที่ถึงไม่เรียน นั่นแสดงถึงความล้มเหลวของการศึกษาในชนบท ฝากดูเรื่องนี้ด้วย การอพยพของคน การอยู่กับพื้นที่ดั้งเดิมน่าจะดีกว่า ครอบครัวยิ่งน่าจะอบอุ่นกว่า

คุณสุกิจ กิตยวัฒน์

ผมก็เป็นคนอพยพมาเหมือนกัน ผมอยากจะพูดเรื่องแผนแม่บทๆ เพราะว่าขณะนี้เรายังไม่ไปถึงไหน ยังอยู่ที่แผนหยุด แต่ผมก็จะพูดเรื่องแผนหยุดด้วย

การจัดการเรื่องทรัพยากรรอบทะเลสาบ การเรียนรู้เรื่องการจัดการทรัพยากรให้ดีๆ มีงบประมาณได้มีการเรียนรู้ด้วย

การหยุดกินตามน้ำก็ควรหยุดด้วย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การไปดูนกนางแอ่นที่เกาะสี่เกาะห้าควรสนับสนุนงบประมาณมาให้ด้วย

อาจารย์อารี รังสิโยกฤษณ์

เราได้คุยเรื่องแผนฟื้นฟูไปแล้ว มาพูดแผนฟื้นฟูกันต่อ อนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ป่าชายเลนและป่าพรุ พี่น้องที่ปากพะยูนบอกว่า ทุกวันนี้ทะเลสาบเหมือนคนที่ถ่ายไม่เต็มกัน ทำอย่างไรที่จะฟื้นฟูให้กลับมาเหมือนเดิม อย่างกำหนดเขตพื้นที่กันชนเพื่อการฟื้นฟูพิเศษ ให้มีระยะ 30-50 เมตร รอบทะเลสาบ เห็นด้วยหรือไม่

นอกจากนั้นก็มีพื้นที่ป่าต้นน้ำ ป่าชายเลนและป่าพรุ การฟื้นฟูลุ่มน้ำคลองธรรมชาติ ตอนนี้ก็มีคณะกรรมการลุ่มน้ำแห่งชาติ ประเทศไทยเรามี 25 ลุ่มน้ำ คณะกรรมการจะมีคณะอนุกรรมการอีก 25 ลุ่มน้ำ มีประชาชนครึ่งหนึ่ง ภาคราชการอีกครึ่งหนึ่ง ซึ่งจะประกอบด้วยอนุกรรมการระดับจังหวัด อำเภอและตำบล ลองอ่านมาตรการดู เห็นด้วยหรือไม่ หากคิดวันนี้ไม่ทันสามารถเสนอความเห็นไปได้จนถึงเดือนสิงหาคมที่จะถึงนี้ ถัดจากนี้ก็มีแผนอนุรักษ์ แผนเพื่อความยั่งยืน สนใจเรื่องอะไร ฝากเรื่องอะไร เชิญได้เลยครับ

คุณธนา นนทพุทธ

กราบเรียนผู้ดำเนินการจัดทำแผนครับ ผมจะมาคุยเรื่องแผนเพื่อความยั่งยืน เนื่องจากว่าจากการทำงานมาพบปัญหาหลักตามที่มีคนเสนอมาแล้ว เรื่องสำคัญ คือ เรื่องน้ำไม่ไหล และการที่จะดำเนินการนี้เป็นสิ่งที่ทำได้หรือไม่ที่ผมจะนำเสนอ และคงจะไม่กระทบกับใคร

เรื่องแรก การจัดการบริหารองค์กร ผมอยากจะขอเพิ่ม ข้อ 1.3 ให้จัดทำรวบรวมสาระของกลุ่มทะเลสาบ แล้วสร้างอาคารสักหลังหนึ่ง เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญ เนื่องจากการจะให้นักเรียนไปรู้จักกลุ่มน้ำทะเลสาบต้องใช้ค่าจ่ายมากพอสมควร หากจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ หรือเป็นแหล่งการเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับทะเลสาบ ให้ความรู้กับเด็กๆ ในทุกมิติ ก็จะให้เด็กๆ ไปเรียนรู้ ที่นั่นจะมีมากมาย มีปัญหา มีมีเหตุผลก็คอยให้ความรู้ จัดทำรวบรวมสาระเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ เข้าไปในอาคารนี้จะพบทุกเรื่องเกี่ยวกับทะเลสาบสงขลาที่เราพูดกันทั้งหมด ประวัติความเป็นมา ทะเลน้อย คลองวง ต้องการให้จัดไว้ตรงนี้ แล้วก็ผมคิดว่าระดับมหาวิทยาลัยคงจะออกไปเรียนรู้เองข้างนอกได้ แต่นักเรียนอนุบาล ประถมจะทำได้

อีกเรื่องข้อ 2.4 ที่บอกว่าให้แนวทางในการจัดทำหลักสูตรกับครู ครูนี้แหละครับถ้าให้แนวทางก็มีแต่แนวกับทางครับ ผมบอกว่าจะให้มีการทำหลักสูตรท้องถิ่นครับ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มทะเลสาบสงขลา คือ แบบนี้ครับ ผมทำโครงการชมรมผู้พิทักษ์ความสะอาด มีการตามรอยมูลฝอย เผื่อจะวังมูลฝอยในรอบชุมชนเทศบาล เราจะเอาเรื่องนี้ไปสอนในสถานศึกษา เขาบอกว่าหลักสูตรท้องถิ่นไม่ให้มี แต่การที่เราจะไปคุยเรื่องหลักสูตรท้องถิ่นเป็นนัย แต่ปรากฏว่าผมอยากทำเรื่องหลักสูตรการทำมูลฝอย ไม่ใช่ขยะ ผมอยากบอกว่าขยะออกไป เนื่องจากคำว่าขยะกับคำว่ามูลฝอยเป็นคำๆ เดียวกัน ผมไปเปิดในหลักสูตรกลาง หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพ.ศ. 2544 ระบุในสาระวิทยาศาสตร์ เขามีรหัสว่า มาตรฐานที่ว. 2.1 ระบุไว้เรื่องการจัดการมูลฝอย ในสาระทางสังคม ระบุว่า 5.1 ปรากฏว่ามีการจัดการขยะ เราจัดไว้ ในโครงสร้างหลักสูตร ใน ว.2.1 5 ชั่วโมง ในส.5.1 5 ชั่วโมง รวมเป็น 10 ชั่วโมง ปรากฏว่าหากเราไม่ไปวิเคราะห์จนพบ ก็จะไม่มีการเรียนการสอน ทำนองเดียวกัน การทำหลักสูตรนี้ให้แปลงสภาพจากการศึกษานั้นมาเป็นเรื่องนี้..

กลายเป็นคล้ายคลึงกับหลักสูตรท้องถิ่น การที่จะไปทำหลักสูตรเรื่องการจัดการมูลฝอย ครูไม่สอนแน่นอน กว่าจะทำให้ครบกระบวนการในการจัดทำหลักสูตร มีใบความรู้ มีสาระ มีมาตรฐาน ในทำนองเดียวกัน ถ้าเราจะทำหลักสูตรเรื่องลุ่มน้ำฯ แล้วก็จะบอกว่าที่เราทำไปตรงกับมาตรฐานไหน บอกว่าอยู่ในวิชาไหน แล้วพอทำเสร็จแล้ว ก็ทำเรื่องใบความรู้ เรื่องอะไรก็ตาม ให้เด็กศึกษา แล้วให้โรงเรียนขอความร่วมมือจากสถานศึกษาในจังหวัดสงขลาให้ได้ไปใช้ในโรงเรียนในแถบใกล้กลุ่มทะเลสาบ นี่คือที่อยากให้เรา

เวลาทำหลักสูตรต้องมีสาระการเรียนรู้ ต้องมีแผนการสอน มีใบความรู้ด้วย มีแบบฝึก จัดระเบียบแหล่งเรียนรู้ทั้งหมด

อาจารย์อริ รังลิโยภณ

ในหลักการ ที่อนุมัติเมื่อพฤศจิกายน ปี 44 คือ คุณสุวิทย์ ระบุชัดเจนว่า ในแต่ละช่วงชั้น ป.1-ม.6 การสร้างหลักสูตรต้องทำเป็นช่วงชั้น แล้วมาแบ่งเป็นชั้นปี ที่สำคัญ การกำหนดควิสัยทัศน์ต้องกำหนดด้วยชาวบ้าน คือ ชุมชน ไม่ใช่ครูกำหนดคนเดียว ต้องทำร่วมกับชุมชน กำหนดควิสัยทัศน์ การกิจ เป้าหมายที่พึงประสงค์ แล้วกำหนดโครง

สร้างหลักสูตร แต่สาระเป็นหน้าที่ของครูเป็นผู้ทำ นอกจากมีองค์ความรู้แล้ว ต้องนำความรู้สึกลบกับความรู้ในชุมชน นำมาบูรณาการกัน ทำแบบไหนก็ได้ แล้วแต่ว่าแต่ละชุมชนนั้นจะให้ความสำคัญในเรื่องวิสัยทัศน์อย่างไร เริ่มจากชุมชนกับโรงเรียนวางวิสัยทัศน์ร่วมกัน นั่นเป็นเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา

คุณธนา นนทพุทธ

ขออนุญาตนะครับ ผมถามว่าเอกสารฉบับนี้ใครทำครับ (แผ่นแม่บทฯ) มอ. ทำใช่ไหมครับ หลักสูตรสถานศึกษาที่เหมือนกันครับ หลักสูตรนี้โรงเรียนทำ แล้วเอาไปใช้ ให้พ่อแม่เด็กได้รู้ การให้ชาวบ้านมาทำเรื่องนี้ เราต้องทำก่อน ประสบปัญหาแล้วให้เขามาช่วยแก้

การให้ชาวบ้านมาร่วมจัดการ ผมทำแล้วครับ ผมเริ่มทำน้ำหมักชีวภาพ เราไปพบว่าในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ไม่ได้สอนเรื่องการจัดการขยะลำบาก เนื่องจากตอนที่ผมเริ่มทำโครงการน้ำหมักชีวภาพในโรงเรียน เริ่มทำเอาเปลือกมะนาวอย่างเดียว ผมไปพบที่ซอย 13 โชคสมาน ปรากฏว่าเด็กไปพบมาเดือนละ 6 คัน เลยมานำ ปรากฏว่าเปลือกมะนาวที่ใส่สอปุ๋ยวันละน่าจะอยู่ที่ 200-300 กิโล ผมถามว่าเอาไปทิ้งที่ไหน ผมว่าไม่พินคลองครับ

ผมเลยนำมาทำหลักสูตร หากว่าผมทำหลักสูตรนี้ผิด ผมคงแย่มากครับ ถามว่าผมศึกษาหรือไม่ ผมศึกษาครับ ที่ผมทำไม่ได้เป็นหลักสูตรท้องถิ่น แต่เป็นกิ่งหลักสูตร ใช้มาตรฐานของช่วงชั้นที่ 1 ถึงช่วงชั้นที่ 2 พอทำเสร็จแล้ว ขณะนี้กำลังทำใบความรู้ เพื่อให้ให้นักศึกษาปริญญาโท มอ. มาทำวิทยานิพนธ์ แล้วกำลังตรวจสอบว่าใช้ได้หรือไม่ ได้ จากนั้นก็ให้ชุมชนชาวบ้าน ผู้ปกครองมาช่วยกันดูแล ว่าเราทำมากไปหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่

ขั้นแรกอยู่ตรงนี้ หากว่าเราไม่ทำก่อน จะไม่เกิด การจัดการสิ่งแวดล้อมแม้เป็นครูก็รังเกียจ แต่ผมมีวิธีการทำให้ครูสามารถสอนได้ อาจารย์ว่าไม่ได้ต้องมาจากชาวบ้านก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ครับ โดยปรัชญากับความเป็นจริงยังสวนทางกัน ผมยกตัวอย่าง โดยความไม่สนใจของใครก็ตามทำให้เราสูญเสียในเรื่องบางเรื่อง ผมยกตัวอย่างเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2546 ผมทำน้ำหมักให้เทศบาลนครหาดใหญ่ 22 ถัง ถึงถังละ 200 ลิตร ปรากฏว่าไม่ได้รับความสนใจ ไปวางกลางแดด เพื่อรอกิจกรรมวันที่ 4 ธันวาคม ผมไปเอาถังกลับเมื่อวันที่ 12-13 ธันวาคม ปรากฏว่าถังก็ยังอยู่ น้ำหมักก็ยังอยู่ คือนั่นมันเป็นปรัชญา แล้วปรัชญาคืออะไร มันคุยกันลำบาก การที่เราไม่ทำเอง ถ้าเราอยากจะทำ ไม่ทำเองจะลำบาก เพราะฉะนั้นหากว่าเราไม่ทำให้เป็นรูปเป็นร่างมาก่อน จะลำบาก เหมือนการจัดการขยะนี้ คือ ผมจะทำโครงการให้เทศบาล ทำถังขยะ 4 ถัง เพื่อแก้ปัญหาไม่ให้พลาสติกกระจายออกมา ทุกวันนี้รถขนขยะ จะมีกระเป๋ารถ มีถุงดำ พอไปถึงถัง คนขนขยะต้องเอาพลาสติกใส่กระเป๋านี้ เอาขยะเปียกใส่กระเป๋านั้น ขยะมันพ่นผ่าน เวลาที่เสียไปก็ส่วนหนึ่ง หากว่าทำแบบผม มีถัง 4 ถัง ใส่พลาสติก ใส่ขวด ใส่กระดาษ ใส่ขยะเปียก รถเทศบาลมาบรรทุกเพียงแค่ขยะเปียก ที่เหลือเราจะมีรถมาจัดการให้ แยกขยะให้ชัดเจน แล้วผมจะขุดหลุมลึก แล้วให้คนมาขุดขวด ไม่พอใจใครก็เอาขวดมาขุด แล้วเราจะเอาเศษขวดไปขาย ผมจะทำตรงนั้น ไม่เกินสิ่งหากมการจัดการเรื่องนี้น่าจะเป็นผล เราจะทำอะไรบ้าง ชาวบ้านไม่มีเวลาคิด เขาไม่มีเวลาทำ ในการจัดการขยะ ผมอธิบายว่า คือ ถ้าเขาไม่สนใจก็จะจบ เหมือนกับเรื่องน้ำหมักที่ผมเล่าให้ฟัง ขณะนี้ผมคิดว่าผมจะทำโครงการ เนื่องจากว่าเทศบาลเปลี่ยนนายกฯ ผมจะเสนอไปใหม่ ผมมี สท.เขต 4 เป็นกรรมการสถานศึกษา 3 คน ผมจะนำเสนอโครงการนี้เข้าไป ใช้เฉพาะบริเวณนี้เป็นหลักเพราะอยู่ใกล้คลอง

มาที่แผนของแผนแม่บทฯ หน้า 14 ปีจยที่เป็นอุปสรรค ผมขอเพิ่มว่าไม่มีการปลูกฝังให้รักทรัพยากรธรรมชาติ ผมอยากให้วันหนึ่งจัดมหกรรมทะเลสาบสงขลา แล้วก็เชิญชวนทุกหน่วยงานทุกกลุ่มมาร่วมจัดงาน มีการตอบปัญหา มีนิทรรศการ มีเวทีเรียนรู้เรื่องทะเลสาบ จัดแหล่งการเรียนรู้เป็นเรื่องสำคัญ

เรื่องการทำหลักสูตรได้หรือไม่ หน้า 15 ข้อ 1.2 การทำหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ให้เป็นการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ที่บอกว่าสถานศึกษามีอำนาจในการทำหลักสูตร แต่เขายังบังคับว่าให้มีหลักสูตรจากส่วนกลาง 70 เปอร์เซ็นต์ นี่เป็นหนังสือสั่งการ ว่าแกนกลางต้องมีสัดส่วน 70 เปอร์เซ็นต์ เปิดอิสระให้ท้องถิ่นดำเนินการเองอีก 30 เปอร์เซ็นต์ ที่ผมพูดไม่ใช่เป็นเรื่องทำหลักสูตร แต่เป็นเรื่องการวิเคราะห์หลักสูตร คือ ในโรงเรียนต้องมีหลักสูตรทะเลสาบหรือไม่ วิเคราะห์ตรงนั้นให้ออก หากไม่มีจะอยู่ตรงไหน เราจะทำอย่างไร เป็นการวิเคราะห์หลักสูตร

คุณปทุม กาญจนสุวรรณ

ผมสงสัยนิดหนึ่งว่าการพัฒนามาทั้งหมด ไม่ทราบที่เรา กำลังมองเหลียวหลัง ผมอยากใช้คำว่ามองเหลียวหลัง เช่น การปิดป่ากระวะ ปิดมาแล้วกี่ปี ประโยชน์ที่เกิดขึ้นตรงนั้น คุ่มในทางไหนบ้าง เราได้ศึกษามาบ้างหรือไม่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างไร มีได้ มีเสียอย่างไร เรามีการศึกษากันหรือไม่

อาจารย์จรรย หยุดทอง

สถานการณ์มันเปลี่ยนไป ความจำเป็นในแต่ละช่วงเวลาไม่เหมือนกัน คือ ตอนนั้นมีปัญหาระวะแตก ปีนั้น น้ำเค็มเข้าทุ่งระโนด จึงได้มีการปิดป่ากระวะ แต่ว่าพอมาถึงวันนี้โจทย์เปลี่ยนไป พื้นที่ประมงดั้งเดิมซึ่งเกดว่าการจับปลาทำได้น้อยลง นำมาสู่ความล่มสลายของพี่น้องชาวประมง

สำหรับพี่น้องชาวระโนด ณ วันนี้ระโนดไม่ยินดีขึ้นร้ายกับการปิดป่ากระวะแล้ว แต่พี่น้องชาวพัทลุงยังมีความเชื่อว่าน่าจะเปิดป่ากระวะ แต่ว่าอย่าไปยึดคิดว่าป่ากระวะจะอยู่ตรงนั้นทีเดียว ระวะมีถึง 5 ระวะ ตรงไหนก็ได้ ณ วันนี้ยังมีคนเสนอให้ขุดป่ากระวะใหม่ขึ้นอีก อีกทั้งคลองหนัง สนามไชย ด้วยความเชื่อว่าทะเลสาบต้องมีการเชื่อมต่อ

คุณประทุม กาญจนสุวรรณ

ใน 1 ปีมันมีช่วงรอยต่อ ช่วงไหนที่มีการใช้น้ำจืด น้ำเค็ม อีกอย่างหนึ่งผมว่า เหมือนกับที่อาจารย์อริว่า ทะเลสาบตอนนี้ เหมือนกับว่าถ่ายได้ไม่เต็มที เพราะว่าอันอยู่ข้างใน หากว่าได้เปิดป่ากระวะ มันจะได้ปล่อยออกได้เต็มที่ ที่ผมรู้มากระแสน้ำในอ่าวไทย มันจะหมุนวนเปลี่ยนไปทุก 6 เดือน หากน้ำได้มีการหมุนเวียน ผมเชื่อว่ากุ้ง หอย ปู ปลา คงจะกลับมา ปลายน้ำครบถ้วนมาเปรียบเทียบกับมูลค่ากับนาข้าว ผมว่ามีค่าสูงพอสมควร ถ้าเราแบ่งเวลา สมมุติว่าตรงนี้จะให้น้ำเค็มเข้ามาเดือน แบ่งการใช้น้ำ ศึกษาเรื่องนี้ใหม่ ดูให้สอดคล้องกับความต้องการที่จะใช้ของแต่ละกลุ่มอาชีพ แต่ตอนนี้ทำไม่ได้ เพราะว่าชลประทานทำเสร็จแล้ว หมดหน้าที่เขาไปแล้ว ผลกระทบที่เกิดขึ้นนี้ทั้ง 2 ฝ่ายยังแตกแยกกันอยู่

อาจารย์จรรณ หนูทอง

ข้อเสนอของคุณปทุมก็น่าสนใจ แต่ตอนนี้ต้องยอมรับว่าศักยภาพของทะเลสาบมิใช่เพียงพอที่จะรองรับความต้องการของพี่น้องทุกอาชีพแล้ว ทุกฝ่ายต้องยอมรับข้อเท็จจริง ชลประทานเองก็ยอมรับสภาพ ไม่มีแหล่งน้ำของตัวเอง พี่น้องระโนดต้องมองให้ไกลกว่าเรื่องสร้างเขื่อน คือ เรื่องการจัดการน้ำ มาคิดทบทวนว่าปริมาณน้ำที่ต้องการสักเท่าใด แล้วก็ดูศักยภาพที่เป็นจริงของทะเลสาบ

คุณปทุม กาญจนสุวรรณ

ผมไปมาหลายเวที เรื่องคลองอู่ตะเภาไม่มีโครมาเป็นเจ้าภาพ ไม่มีหน่วยงานใดมารับผิดชอบ ผมต้องการเจ้าภาพ ชลประทานไปลอกคลองป้องกันน้ำท่วมที่หาดใหญ่ ที่บางกล่ำ เขาถากคันไม่ริมคลองลงไปหมด ทุกอย่างจมอยู่ใต้น้ำ ผมว่าเขาไม่รู้จักความรู้สึกของชาวบ้าน คราวนี้ไปดูแลไปทำแบบเดิมอีก ผมไปปรึกษากับชาวบ้านว่าจะทำอย่างไร เราไปบอกเขาว่าถ้าทำแบบนี้ให้เลิกทำเถอะ ถึงตรงนี้ผมว่าให้ขุดคลองอีก 5,000 คลองหากทำแบบนี้ต่อไปน้ำก็ยังท่วมประเทศไทย เพราะทุกอย่างเอาลงไปในคลองหมด ผมอยากให้เจ้าภาพมาให้เอาดินไม้หรือสิ่งของที่ลงไปคลอง ให้เอาขึ้นให้หมด อยากให้ทำเร็วๆ สักนิดครับ

วันนั้นท่านรัฐมนตรีสุชีพ สมัยอยู่กระทรวงเกษตร เคยมาคุยที่คูเต่า ไปดูผลงานชลประทาน ก็มีพี่น้องที่บางกล่ำไปคุยกับท่าน ให้พิสูจน์ปัญหา แต่ท่านไม่เชื่อ

ตอนนี้ผมเชื่อแน่ว่ากอไม้ไผ่ในคลองอู่ตะเภาไม่น้อยกว่า 200 กอ อยู่ริมคลอง เป็นผลมาจากการไถพื้นที่ริมคลอง นี่ก็เป็นผลงานของเทศบาลทำโครงการแก้ปัญหาน้ำท่วมหาดใหญ่ ผมว่าปัญหาจริงๆ แล้วอยู่ที่เราไม่เข้าใจธรรมชาติของตัวเมืองหาดใหญ่ การที่น้ำท่วมหาดใหญ่ ปัญหา คือเราไม่เข้าใจสภาพพื้นที่หาดใหญ่ เรามีคลองเดียวกับคลองอู่ตะเภา คลองนี้จะรับน้ำจากนาม่วง คลองหะ ไปลงตรงนั้นแล้วไหลไปลงคลองแห แล้วไปลงน้ำน้อย ส่วนเกินตรงนั้นจะไหลไปลงคลองอู่ตะเภา แล้วคลองอู่ตะเภาที่รับน้ำจากสะเดา บ้านพรุ แล้วก็แบ่งไปให้คลองเตยวิธีนี้เอาคลองธรรมชาติคืนมา ผมว่า ผมเคยคุยกับปลัดกระทรวงมหาดไทย บอกว่าพื้นที่ทั้งหมดเป็นเอกสารสิทธิ์หมดแล้ว ผมบอกว่าคนที่เซ็นอนุญาตตรงนั้นให้จับเสียบ้าง เขาหัวเราะบอกว่าถ้าแบบนั้นนายอำเภอทั่วประเทศถูกจับหมด ผมก็ไม่รู้จะทำอย่างไร

อาจารย์จรรณ หนูทอง

ถ้าไม่มีใครเสนอความเห็น ผมอยากถาม ว่าพี่น้องเชื่อว่าแผนแม่บทฯ ที่เราทำอยู่จะสำเร็จหรือไม่ ถ้าทำไม่ได้ เป็นเพราะอะไร ผมอยากถามพูดกันตรงๆ ผมบอกแล้วว่าผมทำประชาสัมพันธน์ผมต้องกลับระโนดได้ ไม่ถูกขัดหัว ส่วนที่จะทำหรือไม่ทำอยู่ที่พี่น้องกับรัฐบาล ไม่ใช่หน้าที่พวกผม หากพี่น้องไม่มีส่วนร่วม ไม่มีข้อเสนอแนะ วันหนึ่งข้างหน้าไม่นาน ต่อไปทัศนคติของเอาแนเรื่องทะเลสาบ เขาต้องทำอย่างหนึ่งอย่างใดแน่ แล้วก็อ้างผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ในรอบลุ่มทะเลสาบ

คุณอดุลศักดิ์ มุแก้ม

คงจะไม่มาตอบคำถามโดยตรง ผมก็ทำกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายพวกเราหลายปี อยู่ในวงการทำทำว่า จะเป็นคนเผ่าจีนมาอีกรุ่น ออกเวทีตั้งแต่รุ่นรัฐธรรมนูญปี 35 เราพูดถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมาตลอด มาทำรายการวิทยุตอนเช้า เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ผมก็เริ่มตั้งคำถามว่า เมื่อก่อนเราอยู่ภาคประชาชนเราไทยภาครัฐว่าทำอะไรไม่ถามชาวบ้าน ชาวบ้านขาดการมีส่วนร่วม ผมก็ตั้งคำถามนี้มาตลอด มาถึงยุคนี้ตามข่าวของเวทีโครงการนี้อยู่บ้างพอเราเปิดเวทีการมีส่วนร่วมเราก็มีปัญหา ชาวบ้านไม่มาร่วม บางทีความเห็นก็หลากหลาย

ผมยกประเด็นมาพูดคุยกัน ในแผนก็เขียนไว้บ้างแล้ว ผมว่ากระบวนการจัดการให้ประชาชนมีส่วนร่วมจริงๆ ในสังคมบ้านเราชักยาก ผมยืนอยู่ 2 สถานะ เมื่อก่อนเป็นประชาชน วิพากษ์รัฐค่อนข้างรุนแรง พอมาอยู่ในฝ่ายอำนาจการเมือง บางทีเราก็เปิด แต่ชาวบ้านไม่ร่วม ก็ไม่รู้จะโทษใคร หรือว่าเราสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมไม่ถูกต้อง หรือว่าหลักการไม่เข้าใจ ฉะนั้นสิ่งที่ทำให้ปรากฏเราพยายามทำกันหลายสิ่ง เหมือนเวทีที่บางหัก เขาบอกว่าคนชนบทตั้งรัฐบาล แต่คนกรุงเทพมหานครล้มรัฐบาล เพราะฉะนั้นคนหาดีใหญ่ก็เหมือนกัน เวลาได้รับผลกระทบก็เสียงดัง เพราะว่ายู่ใกล้สื่อ สามารถสะท้อนความเห็นได้ง่าย แต่หากว่ามาพูดถึงเรื่องวิธีการแก้ปัญหา ก็มาบอกว่าไม่รู้ว่าจะเบิกเงินกับใคร หรือว่ามาแล้วได้เงินหรือไม่ ไปขายของดีกว่า จึงเป็นคำถามที่ต้องมาพูดคุยกันว่า กระบวนการมีส่วนร่วมมันเกิดทุกขั้นตอนการทำแผน เมื่อทำแผนเสร็จแล้ว ต้องมีส่วนร่วมตลอดหรือไม่

การมีส่วนร่วมมันเริ่มเกิดแต่ยังไม่เป็นจริงจัง เราจะหาวิธีการ รูปแบบอย่างไรให้เหมาะสม ที่ผมคิดได้ขณะนี้ คือ ในเรื่องกลุ่มผลประโยชน์ของสังคม เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกระดับ กลุ่มประมงก็ต้องมีเครือข่าย มีผลประโยชน์ชัดเจนว่าคู่มือประมงอย่างเดียว กลุ่มชาวนาที่ระโนดก็มีเครือข่ายชัดเจน สามารถมาบอก เรียกร้องสิทธิกัน กลุ่มเหล่านี้จะสร้างให้เกิดขึ้นในพื้นที่รอบทะเลสาบ

อาจารย์จรรณ หยุดทอง

ผมคิดว่า ผมอยู่หาดใหญ่มานานหลายปี เวลาพูดถึงเรื่องส่วนรวมหากว่าไม่มีประเด็นอะไรขึ้นมา พื้นที่หาดใหญ่จะเฉยๆ จะว่าพื้นที่หาดใหญ่มาร่วมไม่มาก็ไม่ได้ น้ำท่วมปี 43 น้ำท่วมข้างบ้านผมคนมาเป็นพัน ขนของกลับกัน ผมถามว่าเขาไปไหน เขาไปเอาของที่ไวค ผมถามว่าเขาแจกจ่าย เขาว่าไม่ ทูบกระเจกกัน เพราะฉะนั้นพื้นที่หาดใหญ่สนใจอยู่บ้างเหมือนกัน

เรื่องตัวแทนเป็นเรื่องที่แผนที่ต้องพูดถึงอยู่เหมือนกัน อาจารย์วิชัยได้เสนอไว้ในเอกสาร แต่อย่าลืมว่านี่คือตัวหนังสือ ที่ผมถามว่าพื้นที่นั้นมั่นใจหรือไม่ ผมก็ไม่มั่นใจ เพราะว่า 19 เวทีจนมาถึงวันนี้ พื้นที่ยังไม่รู้สึกว่าเป็นแผนของพื้นที่

ผมอยากจะบอกว่ารัฐบาลจะทำหรือไม่ทำ เกินวิสัยของเรา แต่ถ้าพื้นที่รู้สึกว่าเป็นแผนของพื้นที่แล้ว เราเป็นเลขฯ มารับฟัง เสนอไปให้รัฐบาลในเดือนสิงหาคม หากรัฐบาลรับไปแล้วไม่เห็นด้วย พื้นที่จะต้องออกมาเรียกร้อง สิ่งที่ผมกลัวที่สุด คือ กลัวพื้นที่หวัดหวัดอีก เพราะหากหวัดหวัดอีกคราวนี้จะไปไกล สิ่งที่น่าเป็นห่วง คือ ว่าหากไม่มีใครรู้สึกว่าเป็นเจ้าของแผน การพัฒนาทะเลสาบก็กลับไปสู่ที่เดิม ไปตั้งกรรมการมารับฟังความเห็นอีก คราวนี้ได้ถูกขัดหัวกันแน่ อยากฟังความเห็นนะครับ

อาจารย์อารี รังสิโยกฤษณ์

อย่างไรก็ตามก็เป็นแผนที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมมากที่สุด ในแผนพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบ ยังไม่มีแผนที่ไหนที่นำความต้องการของภาคประชาชนมากเท่าแผนที่นี้ ผมคิดว่าไม่ได้มีแค่แผนแม่บทฯ แต่ต้องมีแผนปฏิบัติการลงจะมีโอกาสต่อไป

คุณโสภณ แก้วสุริยัน

ผมเป็นประชาชนเต็มขั้น ผมได้มาฟังแล้วรู้สึกประทับใจในความก้าวหน้าตรงนี้ ผมได้มาฟังเรื่องคลองอยากเห็นเป็นรูปธรรม คลองนี้น้ำจะไหลลงทะเลสาบเป็นส่วนใหญ่ ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำมีสิ่งกีดขวางหรือสิ่งปฏิกูลให้ผู้รับผิดชอบดูแลตรงนี้ ชาวบ้านอยากมีส่วนร่วมอาจไม่มีเวลาว่างตรงนี้

ไม่ทราบว่ามีมีการเข้าใจผิด เรื่องผลประโยชน์ ผมคิดว่าเขาไม่มีเวลามาร่วมตรงนี้ได้ ผมขอฝากความหวังผมจะติดตามผลและดูความก้าวหน้าตรงนี้ ผมอยู่สภิงพระ มาอยู่หาดใหญ่ไม่นาน ดีใจที่ได้พูด

อาจารย์จรูญ หนูทอง

ตรงนี้เป็นแค่ขั้นต้นในการมีส่วนร่วม เมื่อแผนออกมาเป็นแผนปฏิบัติการ ตอนนี้เรามีอนุกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน หลังแผนแม่บทฯ เสร็จ หน้าที่ของเราเสร็จตรงนี้ หน้าที่ของพี่น้องจะเริ่มค่นจากตรงนั้น

หากพี่น้องตื่นตัว รูปแบบการมีส่วนร่วมจะดีขึ้น อีกเรื่องหนึ่งทีมงานผมจะมีสื่ออีกที่จะปรากฏขึ้นตามสื่อแยกต่างๆ 8 จุด คือ คัดเอาต์ ขนาด 5 แผ่นกระดานเป็นรูปตัวหนังสือตะลึงขึ้นคุยกัน

อาจารย์อารี รังสิโยกฤษณ์

ในนามของ 3 สถาบันขอขอบคุณพี่น้องบางหักที่มาร่วมแสดงความเห็น ฝากด้วยว่าถ้ามีอะไรเพิ่มเติม อยากฝากติดต่อพวกเราได้ เพิ่มเติมได้ตลอดจนเรามีเวทีใหญ่ วันนี้อยากขอบคุณอีกครั้ง ขอปิดประชุม สวัสดีครับ

สรุปประเด็นจากเวทีการมีส่วนร่วมและประชาสัมพันธ์
โครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
ณ ศาลาเอนกประสงค์บ้านบางหัก อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
วันพุธที่ 12 พฤษภาคม 2547

(ประเด็นที่สรุปข้างล่างนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม ไม่ใช่ความคิดเห็นของคณะผู้ศึกษา)

1. ทรัพยากรน้ำและมลพิษทางน้ำ

ประเด็นปัญหา

- ปัญหาน้ำท่วมเนื่องจากปริมาณน้ำที่มาจากเขามากกว่าปริมาณน้ำที่มาจากคลองและการระบายน้ำ
- คลองอยู่ตะกามีปริมาณน้ำน้อย เนื่องจากต้นน้ำมีปริมาณน้ำน้อย
- ปัญหาน้ำเสียจากหลังน้ำในคลองอยู่ตะกั่วแห้ง เมื่อน้ำในคลองแห้ง ส่งผลให้น้ำในทะเลสาบซึ่งเป็นน้ำเค็มที่มีปริมาณมากกว่าหนุนขึ้นมา ทำให้น้ำที่ประปาสูบขึ้นมา แล้วส่งไปตามบ้านเรือนกลายเป็นน้ำเค็ม ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับประชาชน
- ปัญหาการทิ้งพลาสติกลงแม่น้ำลำคลอง
- ปัญหาน้ำในทะเลสาบไม่ไหล เมื่อน้ำนิ่งจะจับปลาได้น้อยลง ถ้าน้ำในทะเลสาบไหลตลอดเวลาจะทำให้ปลาสะอาด มีการไหลของน้ำเค็มกับน้ำจืด ทำให้ชาวประมงจับปลาได้
- ปัญหาน้ำขึ้นน้ำลงและการหมุนเวียนของน้ำ มีผลต่อพันธุ์สัตว์น้ำในทะเลสาบ

แนวทางแก้ปัญหา

- ให้มีการขุดลอกคลอง ร. 1
- ให้มีระบบการจัดการขยะ โดยให้เทศบาลจัดทำโครงการคัดแยกขยะ แบ่งประเภทถังขยะออกเป็น 4 ประเภท เพื่อใส่พลาสติก ขวด กระดาษ และขยะเปียก

2. ทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน

ประเด็นปัญหา

- ต้องการให้หยุดขุดควนลูกรังเพื่อที่จะเอาดินไปถมถนน เนื่องจากบางพื้นที่เป็นพื้นที่ขับน้ำ ในบางพื้นที่ไม่มีค่า นอกจากนี้ฝันทกกลงมาจะเซาะเอาดินลูกรังไปทำลายบ้านเรือน
- ปัญหาการทำสวนยาง

แนวทางแก้ปัญหา

- ต้องการให้หยุดสงเคราะห์การทำสวนยาง

3. ประเด็นอื่นๆ

- ต้องการให้ทะเลสาบสงขลาเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว
- ให้มีแผนหยุดการอพยพของนกจากระอบทะเลน้อย เข้ามาในเมือง
- ต้องการให้มีการทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบ

รายชื่อผู้เข้าร่วมเวทีการมีส่วนร่วมและประชาสัมพันธ์
โครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาหลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
ณ ศาลาเอนกประสงค์บ้านบางหัก
วันที่ 12 พฤษภาคม 2547

1. คุณสุนทร	นาคประดิษฐ์			
2. คุณอคุลศักดิ์	มุเก็ม	1635	ถ. เพชรเกษม	อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
3. คุณสว่าง	พรายอินทร์	434	ถ. สัจจุกล	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
4. คุณสุพิเชษฐ์	สุวรรณชาติ	4/1	ถ. รถไฟ	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
5. คุณวิทยากรณ์	แผ้วอ้าว	119	ถ. พลพิชัย	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
6. คุณมานพ	รัตนชัย	184	ถ. รัตนอุทิศ	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
7. คุณจิราณี	จันทนุ	11	ถ. รัตนอุทิศ	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
8. คุณวีระพล	หมัดหมื่น	206	ถ. รัตนอุทิศ	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
9. คุณสมพงศ์	จันทนุ	11	ถ. รัตนอุทิศ	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
10. คุณเจริญ	ลิ้มสกุล	24/9	ถ. ราษฎร์ยินดี	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
11. คุณสุกิจ	กิตยวัฒน์	68	ถ. มงคลประชา 1	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
12. คุณประทุม	กาญจนาสุวรรณ	2	ถ. มงคลประชา 1	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
13. คุณนิรุทธ์	ใหม่อ่อน	115	ถ. มงคลประชา 2	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
14. คุณช่วง	สุขวิไล	11	ถ. สาครมงคล	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
15. คุณเสณี	จงสุข	256	ถ. สาครมงคล	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
16. คุณกลีน	พุทธชาติ	199	ถ. สาครมงคล	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
17. คุณวสิน	ศรนรินทร์	31	ถ. สาครมงคล	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
18. คุณชอบ		161	ถ. สาครมงคล	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
19. คุณมานิตย์	ทองทวี	20	ถ. สาครมงคล 2	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
20. คุณประสาน	ทองทรัพย์	279	ถ. สาครมงคล 2	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
21. คุณขจร	ไชยศิริ	279	ถ. สาครมงคล 2	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
22. คุณคนอง	ละอองเทพ	445/51	ถ. สาครมงคล 2	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
23. คุณนัย	ยอดแก้ว	251	ถ. สาครมงคล 8	ต. หาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
24. คุณประพันธ์	หนูสวัสดิ์	61/2	ถ. สมบูรณ์ 1	ต. ควนลัง อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
25. นายอนันต์	กาญจนาสุวรรณ	3/7	ถ. นิพัทธสงเคราะห์ 1	อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
26. คุณโสภณ	แก้วสุริยันต์	9 -	ต. คอหงส์	อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
27. คุณธีระวัฒน์	วิไลพงศ์	502/15 ม. 2	ต. ควนลัง	อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
28. คุณปรีดา	วรรณชิต	68/2 ม. 3	ต. ควนลัง	อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
29. คุณจิตรา	แก้วณรงค์	109 ม. 3	ต. พังด้าเสา	อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา

30. คุณเทพ	ศรีสุวรรณ	2 ม. 9 ต. น้ำน้อย	อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
31. คุณพันธ์	ณสุวรรณดิษฐ์	115 ม. 7 ต. คูเต่า	อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
32. คุณวิยะดา	ณสุวรรณดิษฐ์	115 ม. 7 ต. คูเต่า	อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
33. คุณภาณุมาศ	นนทพันธ์	- - -	อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
34. คุณเจลิยว	พุดชู	48/1 ม. 3 ต. ท่าช้าง	อ. บางกล่ำ จ. สงขลา
35. คุณกัญญ์	ผดุง	22 ซ. 5 ถ. ราษฎร์อุทิศ 1	อ. เมือง จ. สงขลา
36. คุณบุญชอบ		205 ซ. 13	
37. คุณอาวุธ	โสภโณวงศ์69	- -	อ. ปากพะยูน จ. พัทลุง
38. คุณโพน	ทองประทีป	ชุมชนบางหัก ถ. สาธิตมงคล	อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
39. คุณสมจิต	ยอดแก้ว	โรงเรียนวัดหูแร่	อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
40. คุณธนา	นนทพุทธ	โรงเรียนวัดโลกสมานคุณ	อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
41. คุณชูชาติ	อินทฤทธิ์	โรงเรียนสหศาสตร์วิทยาคาร	อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา
42. คุณโกศล	อรุณรังษี	หัวหน้าหมวดการทางหาดใหญ่ที่ 1	
43. คุณเพ็ญศรี	บุญตาช่วย	สถาบันวิจัยสุขภาพสัตว์น้ำชายฝั่ง	จ. สงขลา
44. คุณสุภาพ	แก้วสวี่	ศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 4	
45. คุณพุทธศักดิ์	จงมีพานิช	สำนักงานทรัพยากรภาค 8	
46. คุณนิกร	คล้ายคลึง	ศูนย์ทรัพยากรน้ำบาดาล	
47. คุณทรงพล	พยนต์ภาค	ชมรมสันติราษฎร์	
48. คุณรัชชัย	ประดิษฐ์ยุคฤกษ์	เทศบาลนครหาดใหญ่	
49. คุณครรชิต	กปิตกาญจน์	ท้องถิ่นอำเภอหาดใหญ่	
50. คุณกัญญ์	เพชรสลับศรี	สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง	จ. สงขลา
51. คุณมานะ	เกลี้ยงทอง	สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 12	
52. คุณธนวิชัย	ฉายกะพันธ์	สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 12	
53. คุณจิราวดี	อ่อนวงศ์	สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้	
54. คุณวิศาล	คงธรรม	สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้	
55. คุณรัชฎา	รุจิพัฒพงษ์	สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่	
56. คุณสันทิ	สายสมุทร	สำนักประชาสัมพันธ์เขต 6 สงขลา	
57. คุณจิตติมา	คงกริช	สทท. 11	
58. คุณอรอนงค์	จันทร์ชา	สทท. 11	
59. คุณยุคล	หมัดยามา	สทท. 11	
60. คุณเอกชัย	ถาวรวงศ์	สมัชชาจังหวัดสงขลา	
61. คุณนันทพร	ขันธศุภหิรัญ	สถานีวิทยุ มอ. FM. 88.0 MHz	
62. คุณอรุณรัตน์	แสงละออง	สถานีวิทยุ มอ. FM. 88.0 MHz	
63. คุณอรุณชัย	สมศรี	สถานีวิทยุ มอ. FM. 88.0 MHz	
64. คุณจิตติวัฒน์	อนุาตระกูล	สถานีวิทยุ มอ. FM. 88.0 MHz	
65. คุณอารี	รังสีโยกฤษฎ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	

66. คุณศักดิ์ชาย	กงนคร	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
67. คุณวาสนา	เสรีวัฒนาชัย	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
68. คุณธีรยุทธ	สถาพร	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
69. คุณณัฐพล	ศรีสุธาสินี	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
70. คุณจิระเดช	ศิริวัฒน์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
71. คุณอรสา	คงทอง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
72. คุณกำพล	มีสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ศาลาเอนกประสงค์บ้านบางหัก
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

บรรยากาศเวทีการประชุม

ผู้ร่วมประชุมเสนอความคิดเห็น

คลองอุตะเกา

